

א' ב' שבפרשה

רעיון ומוסר השיכל בדרך משל ונמשל הנלמד מהפרשה
מבארם של רבותינו מפרשי התורה, בעלי המוסר והחסידות.

לא הכל צריך להבין...

הרב אהרן רכניצר

לציון תמידי לחוקי המדינה, ובכך נוריד את שכיחות תאונות הדרכים. הנקודות וההטבות שאותם אני מציע הם כדי לגרום שהנהיגה הסולידית והבטוחה תחלחל בהם כטבע שני והרגל חזק.

בהשתאות והנהון קבלו כולם פה אחד את הצעתו שאף יושמה בפועל, ותהי הרווחה בכבישי סינגפור.

סינגפור היא מדינה קטנה השוכנת באיים על יד סין. סינגפור ידועה כמדינה נטולת פשע - אחוזי פשע נמוכים מאוד ביחס ובהשוואה למדינות אחרות, וזאת הודות לקנסות ועונשים כבדים המוטלים על העבריינים. גם לכלוך על הרצפה לא נמצא שם, התושבים לא מעלים על דעתם לזרוק ולו פיסת נייר קטנטנה.

ישבו שרי ממשלת סינגפור וניסו למצוא פתרונות ורעיונות כיצד לצמצם את תאונות הדרכים למינימום האפשרי. הנשיא הביע את תדהמתו "הלא כל כך הרבה חוקים ועונשים כבר נחקקו ועדיין לא מוגרה דיה תופעת תאונות הדרכים!"

בתוך המולת הישיבה הסוערת קם שר התחבורה והביע את כוונתו להציע רעיון חדשני ומהפכני שאיננו אופייני כלל למדינתנו המחמירה כל כך בעונשים, אולם **אם נתבונן מה עובר לאדם בראשו בעת שנדרש ממנו להיצמד לחוקים כל שהם**, כל שכן בחוקי התעבורה, נבין - שברוב הפעמים מנסה הנהג לעבד את החוק לפי כללי ההיגיון, מדוע יש את התמרור המגביל את המהירות או אוסר עצירה

וכדו', ברוב הפעמים יוצרת הסיבה את ההסכמה וההבנה עם דרישות החוק, שבסופו של דבר גם גורמת ליישם אותו הלכה למעשה. אולם **לפעמים דווקא הנימוק הוא הגורם לאי קיומו**, שהנהג אומר לעצמו כאן הרשויות הגזימו בחד שלהם וסתם הגבילו את המהירות, אני כנהג וותיק אדע לבצע את הנסיעה בפניה החדה גם במהירות מעל המותר, או לעקוף מצד ימין וכדו'.

לכן אני מציע שנמציא בדווקא כל מיני חוקים שאינם הגיוניים כלל, כמו תמרורי עצירה באמצע הכביש, אין כניסה, מעגלי תנועה מיותרים. זה **גורם שאנשים יבינו שלא תמיד מבינים** וצריך לקיים את החוקים ככתבם וכלשונם בכל מצב, גם אם לא מבינים.

מיד קמו עליו השרים להתנגד להצעה, ביניהם היה שר התשתיות שהסביר לשרים, שעל אף שבאופן עקרוני אפשר להסכים עם שר התחבורה, אולם הרעיון הוא לא מעשי, שהרי החוק לא נועד כדי להרגיז אנשים, המטרה היא להשליט סדר ורק כשאינן ברירה חייבים להעניש ולקנס כדי לאכוף את החוק אבל מלכתחילה אין ליצור חוקים אשר יעוררו כעסים. **הרעיון שלך הוא נגד ההיגיון ולא נוכל להסכים לזה בשום פנים ואופן.**

"**רגע עוד לא סיימתי**" הגיב שר התחבורה. בדיוק על זה אני בא לדבר כעת, על פתרון מתאים לבעיה שהעליתם. נכון, עד היום הורגלנו רק לדרכי ענישה, אני דווקא מציע שיטה הפוכה. נתקין מצלמות בהרבה מהמקומות המועדים ובעיקר במקומות שנעמיד את התקנות והחוקים היבשים שאינם מובנים, וכל בעלי הרכבים שיצייתו לחוקים אלו יוענקו להם נקודות זכות שייצברו לזכותם ויתוגמלו כל אחד בהתאם לנקודות שצבר. הרווח יהיה חינוך משמעותי

כמה פעמים אנחנו מתלבטים ושואלים את עצמינו בחינוך ילדינו - **"האם עלי להסביר בדרכי נועם לילדים למה אני מורה להם כך וכך או להיות הורה שמפעיל סמכות ודורש לקיים הוראות גם אם אינם מובנים לילד?"**

סינגפור היא רק משל, אבל להבדיל אלפי הבדלות תורתנו הק' שמכוונת אותנו בכל צעד ושעל, תורתנו שהיא מחכימת פתי, **נותנת לנו יד מכוונת גם בנקודה רגיזה זו.**

אלה ואלה דברי אלוקים חיים, ימין מקרבת ושמאל דוחה, לפעמים צריך להסביר בדרכי נועם, כדי שהתלמיד/הילד יבין מה רוצים ממנו, כך יעשה זאת במירב החשק, ולפעמים אף צריך לדרבן בהבטחה של מיני מתיקה או הטבה כלשהיא, **אולם לפעמים חייבים ההורים לדרוש לקיים הוראות, גם אם אינם מובנים.** יתרה מזאת אם לא קיימים כאלו כללים, **צריך להמציא אותם**, רק כך נוכל לגדל ילדים מחונכים וממושמעים.

מלבד התועלת בחינוך מצוות כיבוד אב ואם במלא מובן המילה, גם נחנך אותם בדרך זו לקיים את מצוות וחוקי התורה גם אם אינם מובנים להם, אנחנו חייבים לחנך אותם לקיים ציוויים כל שהן שגם בעת שיתבגר ויאמר לעצמו הנה כעת אני מבין טוב יותר ובעת הזאת אני כבר מבין שלא לכך נתכוונה ההלכה, **מ"מ לא יסור ממנו כמלוא נימה, כי הרי כבר הורגל לקיים את חוקי התורה ככתבם וכלשונם.**

אם בחקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם, ונתתי גשמכם בעתם ונתנה הארץ יבולה, וגו' וברש"י "שתהיו עמלים בתורה".

מפתיחת הפרשה למדנו שתורתנו הק' מוגדרת כחוק בלשון אם בחוקותי תלכו, בעל הסולם מאיר לנו באור בהיר - לדעת מה טיבה של חוקה זו.

קיום החוקים מתבססת על האמונה

האדם לא נברא בעולם הזה אלא כדי לשבר את הטבע ולתקן עצמו, ולכן ניתנה תורה ומצוות שתכליתה - שעל ידם יקנה האדם טבע שני, והיות שניתנה לנו בחירה כדי שנעבדנו לשם שמים, **לכן התענוג מלימוד התורה וקיום המצוות**

חוקה זו על שום מה?

אחרי היגיעה ישיג עריבות התורה

קיום החוק מועלת להשפעות טובות

טעם לכפייה אחרי שאמרו "נעשה ונשמע"

תשובה נכונה למרשיעי ברית ה'

חוק ומשפט ולכן ראויים הם להוושע וזהו **וצדקנו במשפט** שיושעו בלי טעם (עיי"ש בהרחבה).

דברי תורה צריכים חיזוק

עניין חוקי המצוות הוא גם בעניין לימוד התורה שגם מוגדר בלשון חוק, ולכן שומה עלינו להבין שכדאי ונכון ללמוד תורה גם כשהיא בגדר חוקה, **כיון שתורה צריכה להילמד בכל עת ובכל רגע גם בזמני מוחין קטנים**, ולעולם לא נאמר שאנו לומדים התורה כי היא מחכימה או בגלל שהיא מתוקה וטובה מאלפי זהב וכסף, הגם שהוא נכון - אבל לפעמים החטאנו את המטרה, שאילו לא נרגיש טעם בלימוד ח"ו נאמר שלא חשקה נפשי כעת בלימוד?

ודבר זה ביאר המגיד מקאזניץ שלכאורה קשה להבין **למה היה הכפה עליהם אחרי שכבר קיבלוהו באהבה מרצון?** אלא שידע הקב"ה שבעת שאמרו נעשה ונשמע היה להם הארה ומה יעשו בעת אשר לא תאוה נפשם לזה הלא יעזבוהו.

לכן כפה עליהם לאמור, בכל עת שִׁמְן התורה על ראשך בל יחסר, ותהגו בה גם אם לא חשקה נפשכם, ולהיפך, **הוא הנותנת, העמל הזה גורם יותר תענוג ונחת שגורמת לו לקב"ה להוסיף לתת גשמיכם כל ההצטרפויות גם אם אינכם ראויים לכך**, כי הרי הוכחתם שאתם מקיימים חוקותיה גם בלי טעם.

עמל התורה נקראת חוקה? מפני שצריך להתייגע עליה אף שמתחילה אינו מרגיש טעם בלימוד (כמו חוק בלי טעם) **וע"י היגיעה זוכה להשגה בתורה** וזהו שאמרו במשנה באבות (ד, ט) כל המקיים את התורה מעוני (אין עני אלא בדעת) **סופו לקיימה מעושר שאחר כך יבין וישיג טעמה**. כדאינתא בגמ' (שבת סג, א) ליגמר איניש והדר ליסבר, אף שאינו מבין מקודם.

(בשם הבית ישראל).

ומכלל דבריהם למדנו כאן תשובה ניצחת למרשיעי ברית ה', שצריכה להיאמר בקול ובבטחה (אותם פורקי עול - אשר דורשים שיהיה שויון בנטל, או הפטרונות והדאגה לפרנסתם של הציבור החרדי) **שאינם מבינים ערך התורה שהיא מגינה ומצלי, יען שרק בזכותם של העמלים בחוקי התורה היא הערובה שונצח את שונאינו** בזה שחמשה מאה ירדפו שהוא מעל כל היגיון פשוט, (כאשר אנו רואים ניסים שבל זמן, שהם מעל לדרך הטבע),

וא"כ ברור שחלק הלומדים הוא בראש. וכן בכל עניני הגשמיות והפרנסה, שזוכים עמלי התורה שמקבלים בהשפעה גדולה **ורואים בחוש ברכה במשכורתם הדל, בחינת אוכל קמעא ומתברך במעיו**, ואין אנו צריכים להם שידאגו לקיומנו ואכמ"ל.

רצה הקב"ה לזכות את ישראל, ולפיכך ניתנה חוקה זו רק לנו עם בני ישראל, אשר בחר בנו מכל אומה ולשון. ואפשר להעמיס בדרך רמז עה"פ **מגיד דבריו ליעקב** שדבר זה ייחודי ליעקב (היינו לבן יעקב ולא לעם אחר) **שחוקי ומשפטיו נתן אך ורק לישראל**, שהם 'עם סגולה מכל העמים'. ולאומע"ה נתן רק ז' מצוות שיש בהם טעם, ולזה אמר **לא עשה כן לכל גוי, לתת להם חוקים**, על כך אנו מודים ומשבחים ואומרים **ומשפטים בל ידעום, הלוקה, שבזכות קיומם, יעזרונו בכל עת כאמור לעיל**. אכ"ר.

מוסותרים בגדר חוק, כי אם היה התענוג שבחוקי התורה מגולה, לא היה אדם מסוגל לעבוד לשם שמים, כי היה עובד לשם התענוג שבמצוות, ולעומת הרוחניות שתענוגה מוסתר עומד התענוג הגשמי שנראה לעין כל, וע"ז אמר האוה"ח הק' **"כי אילו היו יודעים ומכירים ערך התורה היו משתגעין אחריה"**, אולם כאשר אדם מתרגל לקיים את מצוות התורה מתוך אמונה, בלי טעם ותועלת לעצמו אלא רק לשם שמים, **אט אט סרה ממנו ההסתרה והוא זוכה לאור הגנוז**.

מה רע בזה שיקיים הכל לפי הכות טעמה?

תשובה לזה כתב **בזרע קודש** בפרשתנו "הנה ה' יתברך נתן לנו מצוות שיש להם טעם וחוקים בלי טעם... ולמד אותנו ית"ש שיעיקר העבדות צריך לראות לבא למדרגה זאת, **לעשות כל המצוות בחינת חוקים בלא טעם** כלל רק גזירת מלך על עבדיו. והגם שידוע איזה טעם על המצוות שיש להם טעם לא ישים מחשבתו בעשיית המצוות על הטעמים שמבין לבד, **כי בזה נותן קצבה וגבול בעשיות המצווה, כיון שאין כוונתו רק עד מקום שחכמתו מגעת**, רק מה שעושה בחינת חוקים בלי טעם הוא בבחינת **אמונה שלימה שלזה אין שיעור וערך**.

לכן נתן לנו קצת מצוות שיש להם טעם וקצת בלי טעם שרק מתחילה ירגיל את עצמו לעבודה על דרך חנוך לנער על פי דרכו שנותנים לתינוק אגוזים ושאר מיני מתיקה כדי שילמד או יקיים המצוות וממנה יגיע לתכלית הלימוד לקיים לשמו, אבל וודאי שיעיקר הדרגה הוא עשייה לשם שמים".

וכן כתוב בליקוטי הרה"ק ר' **מנחם מנדל מלינסק** זיע"א (נדפס בזרע קודש ח"ב בסופו) "טעם למה התחיל 'אם' בחוקותי (אם בלשון שאלה ואת מצוותי תשמרו בלשון וודאי) דבאמת מי שרוצה להתחיל לעבוד את ה' העיקר בהתחלה הוא אמונה, ומשם ילך ממדרגה למדרגה, **ואמונה הוא בדרך חוק**, אף שאין מבין הטעם רק בדרך אמונה שהוא כמו חוק שאין לו טעם, נמצא שכל אדם שמקיים החוקים שאין להם טעם, מכל שכן שיעבוד ה' במצוות שיש להם טעם, וזה שאמר הפסוק **אם בחוקותי תלכו**, היינו שתשמרו את החוקים שלי, אני ערב לכם שבוודאי **ואת מצוותי תשמרו** ולכן לא נכתב במצוותי לשון 'אם' רק אצל החוקים שהם תחילת העבודה".

הבטחת התורה למקיים חוקותיה

וכן מסיים גם **הזרע קודש**... כבר כתבנו במקום אחר שעי"ז שאנו הולכים בחוקות התורה, אנו ממשכינן על עצמינו מי"ג מידות הרחמים, משום שהעושה רצונו ית"ש למעלה מהבנתו, **יתן לו השם השפעות למעלה מאשר ישיג בדרך הטעם אם מגיע לו או לא**.

ובספר **אור תורה** כתב "...וזהו גם **אם בחוקותי תלכו**, שאף שאינכם יודעים טעם המצווה תלכו תמיד בעשייתם בדיקות ובהתלהבות, ובוודאי אין צריך לומר גם את מצוותי שיש להם טעם - פשיטא שתשמרו כנזכר, **ואז מובטח לכם שיתקיים ונתתי גשמיכם**".

וראה עוד **בבני יששכר** בשם הרה"ק ר' **זושא** זלה"ה (מאמר תשרי ג' דרוש ב') **תקעו בחודש שופר וכו' כי חוק לישראל וכו' כשהשי"ת רואה טענת המקטרגים מה זכות יש להם? אזי אומר להם, כיון שיש ישראל מקיימים החוקה בלא טעם, שורת הדין הוא במדה כנגד מידה לזכותם ולהושיעם בלי טעם**. ובזה פירש באין מליץ יושר מול מגיד פשע שאין להם זכותים ח"ו אזי תגיד ליעקב שיש להם דבר

עמל התורה ההוכחה לאהבת ה'
בחת"ס (דרשות י"ט) מבואר יש מצוות ויש חוקים, יש מהם בנותן טעם ויש בלי טעם, מהיכן נדע שאיש אשר מקיים כולם, הוא מאהבת הבורא, אולי כי לצד שהורגל לקיים כל מצוותיו שומר ומקיים גם חוקותיה,
אלא - שהלומד בעמל התורה מראה בזה שלומד גם אם לא ישיג טעמו, מזה ראה שמשתוקק אליה מאהבת השי"ת, והקב"ה מצדו מאיר לו פנים חביבות וכאב אל בן נותן לו כל הצטרפויותיו לבל יטרד ח"ו מלימודו.

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יוסף אייזנבאך בהרה"ח משה אברהם שליט"א
נודב ע"י המשפחה למלאת השלושים

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' יצחק קרניאל בהרה"ח דוב בעריל שליט"א
נלב"ע ד' סיון תשס"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
הנוצח ע"י המשפחה

העלון יוצא לאור ע"י
עיצוב גרפי ברמה גבוהה לפי עקרונות ומסורת
גריפיקה פרסום הפקות יח"צ אסטרטגיה
אליאבא אמן יקבל
קופריוטונג שירותי פרסום - ודעת קהל
טלפון: 073-73-70-930
קדושה אהרן 12 ירושלים. דוא"ל: copywriting@gmail.com